

Chateau Guillard

Majtényi Mihály

A kis kocsmahelyiségben, a söntés mögött egy állványon italok sorakoztak. Színes likőrök, konyak, vermát. Legfelől két üveg ezüstnyakú pezsgő. Az újságíró nézte az italokat, aztán tekintetével a pezsgő felé bökött.

– Hát ezt minek tartják?

– Néha, kérem, itt is akad bolond, aki pezsgőt rendel.

(Egy újságriportból)

Te, persze, nem tudod, hogy készül a pezsgő; bort iszol és pálinkát, pilantásod csöndes lenézéssel sújtja azt a társaságot ott a sarokban, „Száz szál gyertyát, száz icce bort” rikolt most az egyik, s te nem látod, hogy a pincér sietve meggyújt még egy hetvenötös lángot. Ilyenkor következik a pezsgő ünnepélyes megrendelése. Ezüstvödörbe hűtve bevonul majd az italok fejedelme. Jani pincér ügyesen keresi az ezüstnyakú üveget, egy durranás és pezsgő csurog a poharakba. A kávéslány is előmerészkedik, és nyakát meregeti a mulató társaság felé.....

Te, persze – mondom –, nem tudod hogyan készül a pezsgő, csak a pukkanást hallod, s ez semmit sem mond neked, legfeljebb szárnalmas érzést kelt benned: hogy vadulnak, nézd, a bolondok! Nem vagy tisztában azzal, hogy ebben a pillanathban egy hosszú vegyi folyamat eredményeképp a szénsav (H_2CO_3) kiszabadul abból a flaska-kalodából, ahová esztendőök előtt beleszorították, és ez okozza a zajt. A pezsgőt minálunk rendszerint részeg emberek isszák, akik előbb teletömik magukat mindenfajta itallal és akkor viszketegségi érzésük támad, hogy most már muszáj nekik kurgongatva pezsgőt inni. A pezsgő akkor már senkinek sem ízlik, mindegy, ez így szokás. Az igazi ivó, aki belülről, torka mélyéből érzi az örök szomjúságot – mint te, meg én –, lenézi a pezsgőt, annak egész keletkezési, vegyi folyamatát és azt a lelki motivációt is, amely ezt az italt az asztalra parancsolja. Mielőtt azonban ezt bővebben kifejteném, engedd meg nekem, hogy beszéljek magáról a pezsgőgyártásról.

Ezt mondta a mester akkor este, szerdán este, komoly ránccal a homloka körül, ahogy szakemberhez illik, aki kissé kiesett a gyakorlatból, s

most erősen gondolkoznia kell, hogy megismertessen minden tudnivalót a pezsgőről. Az ő tekintete is csendes lenézéssel szárnyalt oda a sarokba, ahol a pezsgőt itták, ő is a pálinkás poharat buktatta sűrűn, sohasem koccinatva.

Hogy is volt? Idehallgas csak – mondta –, jártál már, ugye, arra a homokdombok között (s keze bizonytalan irányba mutatott). Na, ottan kérlek, ott történt, ahol a homokdombok lejtése megszelidül, élt egyszer egy ember, úgy hívták, hogy Guillard Ferenc. Ne nevens, így hívták. Gijjáznak, ahogy ezt ejtik, szép név, ha furcsa is minálunk... furcsa egy olyan embernek, aki húsz lánc szőlőt örökölt itt aombok között. Anyját Ancsának hívták, Fucsik Ancsának, és ettől örökölte a szőlőt, apjától csak a nevét örökölte. Az öreg Guillard, akitől Fucsik Anna fia a nevét örökölte, pincér volt, de meghalt tüdősorvadásban; anyja a húsz lánc földből szépen felnevelte gyermekét (Francinak hívta mindenki), és ez a Guillard idegen neve ellenére olyan szépen káromkodott a homoki szőlőbirtokon, olyan zengzetes hazai nyelven, hogy senki sem hitte volna nála a távoli, francia beütést.

– Erről az emberről szól – folytatta a mester – a történet, amelyet elmondok neked. Egy hirdetést olvastam az újságban akkoriban: „Törekvő fiatalembert keresek borászati üzembe, fizetés megegyezés szerint, szak tudás nem fontos.” Törekvő voltam akkor és fiatal, szak tudásom nem volt semmilyen irányban, hát nem csábító az ilyesmi? Kiutaztam a jelzett címre, oda a homokdombok szélére. Egy kissé meglepett, hogy egy szál vasútállomáson kívül épület alig volt ott, és amikor a címet az emberek orra alá dugtam, mindenki mosolygott.

– Ja, a Franci! – mondták. – Gyalogoljon csak arra, ott a kövesút szélén, ott vannak a barakkok, meg a kastély, ott a gyár, igen, csak botot vigyen magával, mert útközben leszedik a nadrágját a szállási ebek.

A törekvő fiatalember, vagyis én, láttam mindjárt, hogy komplikált esettel állok szemben. Az egyik azt mondta, gyár, a hirdetés azt, hogy borászati üzem... szak tudás nem kell viszont gyalogolni, azt kell, jófajta husánggal a kezemben a tanyai kutyák ellen... végül a szó, hogy barakk, meg kastély... nem egyszerű dolog, azt már láttam. De a vasúti jegy ára súlyos érvágást jelentett számomra, és így szóltam magamhoz: előre!

Neked ebben a pillanatban mindez zavaros még. Akkor nekem is az volt, az egész úton végig, ahogy mentem az akácfasorban, aztán a homokon. Végül egyórás gyalogolás után megpillantottam egy házcsoportot, barakkcsoportot valami félig kész gyárkéménnyel, egy nagy tábláról pedig azt olvashattam le, hogy GUILLARD. Messziről hirdette ezt a nevet a tábla, de – abban a pillanatban – semmit sem jelentett nekem, Guillard, Guillard... fontos, hogy a harmadosztályú jegyemet valaki megfizesse.

Leírjam neked ezt a Guillard Ferencet, aki pár perc múlva ott állt velem szemben és szavalt? Pakompártos magas ember volt, álmag tekintettel.

– Felfogodom magát – szolt hozzám –, ha nincsenek túlságos igényei... és ha nem eszi meg a penész az unalomtól itt a pusztaságban, jól megleszünk. Tudom, hogy most azt kérdezi, mi lesz a dolga, és hogy mit gyártunk? Aranyat, fiam. Pezsgőt gyártunk. Pezsgőt, amely aranyat ér. Pezsgőt – amire még nem volt példa –, homoki borból. Nekem volt húsz lánc szőlőm és egy jó nevem – pezsgőnek jobb név, mint Guillard el sem képzelhető – ez mind befektetés, fiam... és maga lehet a jobbkezem ebben a vállalkozásban.

Ezeket mondotta a pakompártos ember és sokáig rázogattuk egymás kezét. Megkötöttem az alku, ott is maradtam nála mindjárt.

A kastélyt franciául chateaunak mondják — közölte velem a mester és álmatag pillantással nézett maga elé — a főnököm maltertornyot emeltetett egy szállási épület fölé és ennek a chateaunak, ennek a malterkastélynak a képe került a pezsgősüvegek címkéjére. CHATEAU GUILLARD — így hívták a pezsgőnket, amit harmincas vagy hatvanas — kivételes esetekben tizes — ládákban szétküldtünk mindenfelé. Nem volt rossz pezsgő, istenemre. Jó zamata volt... persze, te nem értesz a pezsgőhöz, nem tudnád megkülönböztetni az extra dry-t a közönséges édesfehértől, még talán a cremant-rosétól sem! Te mindezt nem tudod, és fogadjunk, azt sem tudod, hogyan készül a pezsgő! Száz ember közül egy ha tudja, az is csak homályosan. Mind azt mondja, az is, aki azt hiszi, hogy ért hozzá: a borba szén-savat fröcskölnek és ez a pezsgő. Engedd meg, hogy hangosan nevessek az ilyen buta válaszon. Azt hiszik, hogy a pezsgő úgy készül, mint a szódavíz! Az, amit ők gondolnak, ugyanis egyszerű habzóbor, de nem sampányer. Sampányer don Perignon apátsági pincemester találmánya a XVII. század elejéről, ha nem tévedek. A pezsgő, édes fiam, nagy titok, a természet egyik nagy titka, amit ezek az ördögös páterek a hautevillersi kolostorban annak idején kilestek és a gvárosok azóta flaskában szaporítanak és ládászámra a világha küldenek. A természet nagy titka, hogy a már kiforrt bort sikerül vegyi úton — vegyi úton fiam, ezt jól jegyezd meg —, ördögös módon újból erjedésbe hozni. Ez a csodaszer a pezsgő.

Kémiai tudásom, amely egyetlen képletnél, a víz képleténél, a H₂O-nál megrekedt, növekvő csodálattal követte akkor este a mester kezét. Mert képleteket vetett papírra, az egyik képletben elem varázsolta, hogy lesz az óborra érett boritalból ismét ficáncoló, csodás újbor, hogy varázsolják bele vastag palackokba, hogy forgatják álványokon, amelyek olyanok mint a csuklólétra, hogy forgatják cementpadlós teremben, hogy robban fel majd minden tizedik üveg, hogy degorzálják és adjusztálják és hogy tukmálják rá végül a vendéglősökre. Azt a pezsgőt legalább, amelyet ők gyártottak ott a homokban, és amely a CHATEAU GUILLARD nevet viselte.

Ó nyavalyás felfújt alakok odaát a szomszédasztalnál, akiknek pénzetek van pezsgőt bontani és most lenéztek bennünket, akik itt a sarokban pálinkát iszunk, mit tudtok ti arról az italról, a pezsgőről! Azt mi tudjuk ideát, hogy készült, hogyan ért be és hogy nemesedett. Netán Chateau Guillard a márka, amit isztok? Vagy mit is beszélek, hogy volna az! Jani, az öreg-pincér emlékezne legfeljebb erre a névre... „Chateau Guillard? Kitűnő márka volt egykor, homoki borból, igen, emlékszem; de az már nincsen. Az már nem egzisztál, kérem, olyan pezsgő. Ma más márkák vannak, tesszik talán parancsolni egy üveggel?” Ezt kérdezné, ha ugyan kérdezné, mert nem hiszem, hogy Jani képesnek tart minket arra, hogy megrendeljük...

Ezt mi tudjuk csak ideát, ennél az asztalnál, akik a pálinkát isszuk, hogy mi a pezsgő; csak mi tudjuk milyen volt Chateau Guillard; a mester, meg most már én is.

Nem volt utolsó ötlet — most ismét a mester szól — nem volt elvetni való gondolat Fucsik Anna fiától, hogy pincér apja franciás nevét kamatoztassa a pezsgőipar és saját üzletmenete javára. Mert ha őt történetesen Gerslinek hívták volna vagy Szekeresnek, vagy Fucsiknak (mint az anyját) ... Chateau Gersli, Chateau Szekeres vagy Chateau Fucsik, ezen mindenki a hasát fogta volna... de Chateau Guillard! Nem volt rossz ötlet, szépen bővült is az üzemünk, a kéményt most már háromnegyedesre emeltük és a belőle kiáradó füst nem közvetlenül az arcunkat kormozta. S most már bátran beszélhetek, sőt beszélnem kell bizonyos mellékszerep-

lőkről abban a gyárban, a pusztaságban ott a homokdombok alján. A nyalka Aloiz Winschról, aki a Rajna vidékéről szakadt erre a tájra, fiatal ember volt és pezsgőmester. Pezsgőmester! Mennyi a költészet ebben a szóban. Amikor fehér patikusköpenyben a pezsgőteremnek vezetett barakkban a műszerek és üvegek között degorzált, olyan volt, mint valami varázsló és minden leányszívet megejtett a környéken. Számban ez éppen nem sokat jelentett, tíz-tizenkét csomagolólánnyt, de jelentette a legszebb csomagolólánnyt is, akit a Föld a hátán hordott: Rozikát.

Vagy beszélhetnénk például jó öreg utazónkról, Schwarz bácsiról, aki ragyogó arccal érkezett, s mindig tele volt rendelésekkel (igaz, hogy ezek fele kukacos volt, vagyis veszélyes volt őket teljesíteni). Nála szebben a Guillard pezsgő erőnyeit senki sem tudta ecsetelni.

S milyen izgalmasak voltak azok a szócsaták gazdám, Guillard főnök úr és Schwarz nevű utazónk között!

— Maga engem tönkretesz, maga a nyakamra húzza a köteleket. Ez mind férges, ez a rendelés, amit maga most hozott, minden rendelő férges.

Ami annyit jelentett — mint már mondtunk —, hogy lehet ugyan nekik hitelezni, de azért nem tanácsos, nem tudni, melyik pillanatban mondja ki valamelyik — feleségére íratva mindenét —, fizetéseképtelenségét, vagy pláne a csődöt.

Vitték a pezsgőnket nagyszerűen fogyott, csak az ellenértéke... jaj kérem, az ellenértéke! És miért, kérdem most önöktől, illetve tőled barátom, amikor a vendéglős a pezsgő árát mindig behajtja, még ha a kabátod kell is érte lehúzni? Miért nem fizet a gyárosnak, mi?

— Fizetni fog Guillard úr, mindenki fizetni fog egyszer! — Ez volt Schwarz bácsi mélységes meggyőződése, lehet azonban, hogy úgy gondolta: ha máshol nem, a túlvilágon.

A pezsgő, fiam, a pezsgő, az ördög itala. Az egész szakma, a pezsgőipar, arra épült, hogy van aki könnyelműen elherdálja a pénzét. Es ezt segítette elő negyvenéves utazói múltjával Schwarz bácsi. Nem csoda, ha templomjáróvá lett, kérek. A pezsgőfogyasztást különben maga a szakma is bűnös dolognak érzi, hát még a kívülállók! Akkortájt működtek bizonyos hitel-információs irodák, s ha egy kereskedőről, cégtulajdonosról azt kezdték jelentgetni, hogy: állandóan pezsgőzik és költekezik... bizony, az ilyen feketelistára került.

Megtanultam én mindezt ott — folytatta a mester —, azt is látnom kellett azonban hamar, hogy vállalkozásunkat fekete átok kíséri. Egyetlen reményünk már csak az volt, hogy sikerül rákerülnünk az udvari szállítók névjegyzékére. Az lenne a nagy dolog, rányomtatni a címkére a kastély mellé, hogy udvari szállító! És akkor a mi pezsgőnket csapná oda a hadihajók vízrebocsátásakor egy hercegnő... hej! Édes vagy féledcs Chateau Guillard locsolgatná a páncéloshajó oldalát, és ezt megírnák a lapok! Akkor a bank, a szemtelen Kégli igazgató nem küldözgetne olyan goromba leveleket a gazdámnak, s a gazdám sem nyilatkozna olyan megvátóleg a banktőke szerepéről az ő vállalkozásában, hogy aszondja: „Negyvenöt dinárért adhatnám a Chateau üvegjét, de hatvanat kell kérnem érte, mert megtoldja a kamat tizenöt pénzzel, az istenit neki!”

A mester tenyerébe hajtotta fejét és álmodozva mondta maga elé a szót: Chateau Guillard. Hogy a pezsgőre gondolt-e ebben a pillanatban, vagy a szorosan vett kastélyra, a maltertoronyra, amelyben ifjúsága néhány szép esztendejét töltötte... nem tudom.

Ódaát a részek dobálózni kezdtek a poharakkal. Gyerünk, szólt a mester; az ember mindig vegye a kalapját, kabátját, ha a poharak fecskévé válnak és röpködnek!

Kifelé mentünk az éjszakába. Szeles októberi idő volt és a mester felgyűrte a gallérját a kabáton.

Az ember vegye mindig idejében a kalapját — ismételte, mintegy jelezve, hogy még mindig a pezsgőről kíván beszélni, a Chateau Guillardrol. Pontosan ilyen szeles ősz volt — mondotta —, amikor a bank váratlanul lecsapott: végrehajtók jelentek meg a telepünkön, mindent felírtak és lepecsételtek, kiúzták a tulajdonából Guillard Ferencet. Egyetlen éjszakára maradhatott már csak ott s vele mi is, sereghajtók, aztán: sipirc! Holnap-tól már a takaréknak rendelkezik a homokbuckákon. S úgy hírlík, vége örökre a pezsgógyártásnak a homokban!

A búcsú tiszteletére nagy traktát rendeztünk. Csirkét vágunk, paprikácsirke volt a búcsúbanketten — még ma is emlékszem —, olyan tojásos galuskával, hogy na! És túrós csuszával. És amikor Guillard úr belefogott a búcsúszónoklatba, szem nem maradt szárazon. S akkor az ördögös pincemester hirtelen előlépett és az ezüst vödörből kezdte elővarázsolni...

— A pezsgőket — mondtam komolyan és áhitattal —, a Chateau Guillardot!

A mester rámvetette tekintetét. Sohasem felejttem el azt a csodálkozó pillantást.

— A pezsgőket? — szólt, mint aki tünődik. Aztán nevetni kezdett szívből. — Édes fiam, nálunk a szétfolyt pezsgőt a házörző kutyák nyalták fel, de csak eleinte, később már azok is undorodva elfordultak. Tudod-e mennyire torkig voltunk e nemes itallal? A cselédnég már el se fogadta ünnepre — kell is az nekünk! Minden pórusuk pezsgőszagú volt, futottak, menekültek ettől az italtól. Mikor kezdett rosszul menni nekünk, mi magunk is az avas szalonna mellé alig tudtuk legyűrni a pezsgőt. Hát mit gondolsz, ezen a megható ünnepen ezt ittuk? Nem, fiam. Hideg sört varázsolt elő a pincemester, azt ittuk, olyan élvezettel, hogy azóta sem!

Megzavarodva álltam az utcasarkon. Egyhangúan ütögették fülemet a mester búcsúszavai.

— Bizony, fiam, sört ittunk, mialatt Rozika sírdogált mint a záporosó a maltertorony tövében, mert ő hozta a sört messziről, és tudta, hogy ez mit jelent. Hogy szomorú búcsút jelent; Winsch Lojzi bőröndjei becsomagolva álltak a szoba sarkában és ő tudta — Rozika —, könnyei között tudta, hogy nem lesz belőle pezsgőmesterné ténsasszony soha!